

MEESTERWERKEN

WEEKBLAD VOOR JONG EN OUD

PRIJS PER NUMMER : 3,50 FRANK

Uitgave van

«DE VLAAMSE BOEKHANDEL», Provinciestraat, 42, ANTWERPEN

(Handelsregister van Antwerpen nr 33.297)

In het licht van de lantaarn

Een en ander over de Paasdagen.

Aan de Paasdagen is veel wangelooft verbonden. Wie in een bron zijn hoofd wast als de klokken van Rome komen, blijft van hoofdpijn en zonnesteken bevrijd. Er zijn lieden die op Paasavond hun haar laten knippen om al het oude af te leggen.

De driekaars van de mis van Paasavond betekent de drie goddelijke deugden. Men gaat tot de wijding van de Paaskaars over, welke kaars het zinnebeeld van den Heiland is. De vijf wierookkorrels, die er kruisgewijs in aangebracht zijn, doelen op de reukwerken, waarmee men het lichaam van Christus balsemde.

Onder de mis, bij het aanheffen van de Gloria, luiden de klokken die van Rome weergekeerd zijn. De Paaskaars uit wit was zinspeelt op het maagdelijk lichaam van Jezus. Voorheen werd zij aan de inwoners van een lokaliteit uitgedeeld onder vorm van kleine waskaarsjes. De wierookgraantjes worden tegenwoordig door nagels vervangen. Men legt die nagels onder de dorpels van huis en stal om tegen de ziekte beschermd te zijn. Onze Vlaamse vissers, die van de bedevaart naar O.-L.-Vrouw te Lombardzijde weerkeren, zullen nooit nalaten een «gewijdje», het is te zeggen een klein zakje met Paasnagels, mede te brengen, dat zij aan den mast van hun schip hechten.

Wanneer de klok begint te luiden, gaan de kinderen in hof en beemd Paaseieren rapen. Voorheen waren het eenvoudige, gekleurde eieren, voorzien van een spreuk, die tot leiddraad voor het kind diende. Die eieren werden in de kast gezet en bewaard om de les, die zij van Rome medebrachten. Tegenwoordig worden zij vervangen door eieren in chocolade of in suiker of zelfs door gewone geschenken die de zinnebeeldige eieren vervangen. Het ei was het teken van de verrijzenis, want wat er in zit, schijnt dood te zijn, wordt evenwel terug levend. Men verlieze daarbij niet uit het oog, dat in de vervlogen tijden het burgerlijk jaar met Pasen begon, zodat het tevens het zinnebeeld was van het nieuwe jaar.

Na den dienst in de kerk wordt de vasten uitgeklopt. Te Meche-
len werden de zwarte kleren van de priesters door de koorknapen uit-
geslagen, wat betekende dat de vasten uit was. Als de klokken be-
gonnen te luiden, klopten de kantwerksters op hun werktafeltje. Te
Leuven trokken de kinderen door de stadstraten en klopten op deuren
en luiken, roepende «'t Is Pasen». Te Kontich klopten de knechts om
middernacht op de deuren en verwittigden: «Pasen er in en de vasten
er uit.» Wie het eerst den roep deed, kreeg 's morgens twee of vier
eieren meer dan de anderen. Te Roeselare in West-Vlaanderen eet
men Allelujakoeken.

Pasen is een feestdag voor klein en groot. Net zoals op Nieuw-
jaarsdag, zonden de kinderen vroeger een Paasbrief aan hun peter
en meter en kregen in ruil een Paasbroodje als geschenk.

Te Antwerpen was het kantjesvolk er voorheen op uit, met Pa-
sen in een nieuw pak te steken. Op Paasdag kwamen de inwoners van
de Poldergemeenten een dagje in de Sinjorenstad doorbrengen; zij
lieten niet na enige uurtjes in den Dierentuin te slijten.

Met Pasen werd in menige hoofdkerk brood uitgedeeld aan de
armen en wijn geschonken. Aan de gelovigen, die de H. Tafel nader-
den, gaf men een stuk peperkoek, lijfkoek genaamd. Op veel plaatsen
eet men dien dag schapen- of lamsvlees.

In Haspengouw had men de gewoonte de landerijen «te palmen»,
dat betekent, er een stukje gewijde palm aan te brengen om den oogst
tegen wind en hagelslag te vrijwaren. 's Middags werd koffie ge-
schonken en zaten de knechts met de pachters aan een zelfde tafel
aan. In sommige gewesten tikken de kinderen op Paasdag eieren. Het
tikken bestaat hierin, dat zij op een bepaalde plaats samen komen. De
een tikt met de punt van zijn ei tegen die van een ander, spits tegen
spits, stomp tegen stomp. Wiens ei kneust is verloren.

Zeelui derven vlees op Paasdag, om van stormen bevrijd te zijn.
Anderen menen dat geen vlees eten op dien dag goed is tegen tandpijn.
Water te middernacht van Pasen geput, bederft niet en geneest aller-
hande ziekten. Het water, dat de kantwerksters vroeger in hun «ordi-
naal» deden, dit wil zeggen den glazen bol met water gevuld, waar-
door 's avonds het licht viel, moest 's morgens van Pasen geput wor-
den. Daarbij komt nog een voorspelling: «Valt Pasen in Meert, is heel
't jaar verkeerd.»

Op den tweeden Paasdag hebben in Brabant beewegen naar vijf
heiligdommen plaats, te weten naar Bekkezeel, Diegem, Elingen,
Hakendover en Lembeek bij Halle. De meest vermaarde van die vijf
beewegen, is die van Hakendover waar niet zelden twintigduizend
bedevaarders aan de luisterrijke processie van den Salvator Mundi
deelnemen. De ommegang volgt niet de gebaande wegen, maar trekt
dwars door het veld over de akkerlanden heen en dit niettegenstaan-
de de veldvruchten op dit tijdstip al hoog staan. De landbouwers zijn
van oordeel dat dan juist hun akkers het meest gezegend zijn!

Sprookjes van de gebroeders Grimm

De tuinkoning en de beer.

Een beer en een wolf wandelden op een warmen zomerdag in 't bos. Een vogel zong zo heerlijk, dat de beer er door getroffen werd.

— Broeder Wolf, vroeg hij aan zijn makker, wat is dat voor een vogel, die daar zo mooi zingt?

— Dit is de koning van de vogels, antwoordde de wolf.

— Zo, de koning van de vogels! Ik zou gaarne zijn paleis eens zien. Kom, laten wij er heengaan.

— Ja maar, broeder Beer, dat gaat zo gemakkelijk niet. Eerst moet de koningin thuis zijn.

Weldra verscheen de koningin, evenals de koning, met voeder in hun bek, voor hun jongen.

De beer wilde nu het vogelpaleis zien, maar werd hierin weer door den wolf verhinderd.

— Wacht, kameraad, vermaande deze, eerst moet het koninklijke echtpaar vertrokken zijn.

Na een poosje vlogen beiden weg, zodat de beer op zijn gemak in het nest kon kijken, waarin een zestal jongen lagen.

— Is dat nu een koninklijk paleis! bromde hij teleurgesteld. Gewis zijt gij ook geen koningskinderen, maar bastaards!

De jongen hoorden deze lasterlijke taal en riepen den beer boos toe:

— Onze ouders zijn eerlijke lieden, wij zijn hun echte kinderen! Lelijke beer, kunt gij uw lastertaal bewijzen?

Den beer en den wolf sloeg de schrik om het hart en zij liepen zich spoedig in hun hol verbergen. Maar de jongen waren niet tot bedaren te brengen en, toen hun ouders met voeder terugkeerden, weigerden zij te eten.

— Vader, moeder, riepen zij als om strijd, de lelijke beer heeft ons voor bastaards gescholden! Wat is daarvan aan?

— Houdt uw gemak, kinderen. De zaak zal dra in orde komen!

Hierop vlogen de koning en de koningin naar het hol waar de beer zich verscholen had, en de koning riep hem toe:

— Oude knorpot, waarom hebt gij mijn jongen beledigd? Dit zult ge moeten uitvechten op leven en dood!

Toen de beer deze uitdaging vernam, riep hij al de viervoetige dieren op: ossen, ezels, leeuwen, tijgers, allen die weerbaar waren.

Op zijn beurt riep de tuinkoning al wat vliegen kon, als muggen, horzels, bijen, vliegen, enz., ten strijde op.

De twee krijgsmachten hadden zich tot het gevecht gereedgemaakt. De koning zond een bespieder naar het vijandelijk leger af, om te weten wie de aanvoerder van de viervoeters was. De mug, die als zeer listig bekend staat, werd hiervoor uitgekozen en zij kweet zich meesterlijk van haar taak. Eerst bleef ze een tijdje in de lucht zweven en zette zich dan eindelijk op het blad van den boom waaronder de aanvoerders hun veldtochtplan bespraken. De beer riep den den vos toe:

— Gij, Reintje, zijt de sluwste van ons allen. U benoem ik tot onzen aanvoerder.

— Ik neem aan, antwoordde de vos. Onze vlag zal mijn rode staart zijn. Zolang ik dezen in de hoogte houd, zal zulks het bewijs zijn, dat alles goed gaat en gij vooruit moogt rukken; maar, zodra ik hem laat hangen, kunt ge maken, dat ge wekomt.

Toen zij dit hoorde, wist de mug er genoeg van, en vloog naar den tuinkoning.

Nu nam het gevecht een aanvang. De grond dreunde van het getrappel van de viervoeters, die onder ijselijk geschreeuw kwamen aanzetten. De tuinkoning en zijn talrijke trawanten zweefden het leger tegemoet, onder oorverdovend gekrijs. Uren in het rond hoorde men het kriegsgehuil. Toen de legers elkander naderden, zond de tuinkoning den horzel op den vos af en deze diende den vos een geweldigen steek onder den staart toe. Reintje hield zich moedig en, hoewel hij ontzettende pijnen doorstond, hield hij den staart ferm in de hoogte. Bij den tweeden steek scheen de vlag ietwat te zakken, maar de vos kon ze nog tijdig omhoog helpen; doch bij den derden steek trok hij als een wanhopige den staart tussen zijn benen, en, bij dit zicht, zetten de viervoetige strijders het op een lopen. Zo bleven de gevleugelden overwinnaars.

De tuinkoning en zijn vrouw vlogen terug naar hun nest en riepen hun kinderen toe:

— Hoerah! Wij hebben overwonnen! Nu kunt gij gerust eten!

De jongen antwoordden echter:

— Zolang de beer zijn belediging niet heeft ingetrokken en ons om vergiffenis gevraagd, zullen wij geen eten aanraken.

Hierop vloog de koning naar het hol van den beer en zei hem:

— Beer, kom er uit en volg mij naar het nest, om mijn jongen vergiffenis te vragen en te zeggen, dat zij geen bastaards zijn. Doet ge het niet, dan zullen uw ribben worden gebroken!

Door de nederlaag, die hij geleden had, had de beer veel van zijn moed verloren en deed wat de tuinkoning van hem verlangde.

En nu waren de jongen gewroken en wilden zij eten.

IN HET LICHT

JAN DE SCHUUTER

VAN DE
LANTAARN

IN DE
KROON

UITGEVER

L. OPDEBEEK

ANTWERPEN

SWA.

JAN DE SCHUYTER

In het
Licht van de Lantaarn

Folkloristische wetenswaardigheden

Gevolgd door een keuze

SPROOKJES
van de GEBROEDERS GRIMM

Pentekeningen van Edmond VAN OFFEL

Kleuromslag van Jan WATERSCHOOT

L. OP DE BEEK — UITGEVER — ANTWERPEN
1949